

Лідія БІЛІЧЕНКО,
orcid.org/0000-0001-5547-9248

магістр історії, випускник
Чорноморського національного університету імені Петра Могили
(Миколаїв, Україна) bilichenko.lidia@gmail.com

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ВІДНОСИНИ У ДОБУ ДИРЕКТОРІЇ УНР (1919–1920 РР.)

У статті висвітлюються українсько-польські відносини у добу Директорії УНР та Української Революції протягом 1919–1920 рр. Особливу увагу звернено на діяльність Надзвичайної Дипломатичної Місії УНР у Річі Посполитої, яка була створена на початку 1919 р. Разом з Дипломатичною Місією був заснований й військовий відділ УНР у Польщі, який безпосередньо займався лобіюванням українських інтересів у військових правлячих колах Річі Посполитої, зокрема підписанню українсько-польського перемир'я та наданню військової допомоги УНР проти більшовицької Росії, яка наступала і захоплювала українські території. Унаслідок цього, 1 вересня 1919 р. між УНР і Польщею підписано угоду про перемир'я, в якій декларовано дружню нейтральність армій, визначено лінію розмежування на Волині (Корець–Олевськ–Мозер) та в Галичині (р. Збруч). У ході дослідження було встановлено, що політика Другої Польської Республіки наприкінці 1918–1919 рр. відносно України ділиться на два напрямку – політику з УНР, та політику відносно ЗУНР. Українсько-польські стосунки того часу включають у себе в першу чергу, визнання, чи невизнання українських державних утворень, формування з ними міждержавних стосунків та встановлення Польщею східного державного кордону з Україною. До факту відродження України, як незалежної держави, польські політичні сили ставилися по різному, часто-густо мали протилежні точки зору. Важливим питанням в українсько-польських відносинах залишалось права національних меншин та справа границь. Довгоочікувана політична угода між Польщею та УНР була підписана проти ночі 22 квітня 1920 р. Варшава визнавала незалежність України, а Директорію – верховною владою УНР. Визначено польсько-українські кордони: за УНР визнавалася «передзаборова» територія Правобережжя в межах до 1772 р. Уряд УНР мав забезпечити національно-культурні права поляків, а уряд Польщі – українців. Де-факто українсько-польські відносини на державному рівні завершилися 22 липня 1920 р., коли більшовицькі війська підійшли до визначеного у «Декларації» кордону Польщі, її уряд був змушений звернутися до більшовицького уряду Росії з пропозицією про переговори. Переговори між російською і польською делегаціями почалися у Мінську 17 серпня 1920 р., однак через те, що Польща та війська УНР перегрупували свої сили і змогли дати відпір більшовицькій Росії, з'явилася надія на перемогу. Однак, згодом, через те що Червона Армія так і не була розгромлена під Варшавою, польська сторона вимушена була підписати у 1921 р. Ризький договір, за яким фактично санкціонувала поділ українських земель між Польщею та Радянською Росією.

Ключові слова: українсько-польські відносини, Директорія УНР, Річ Посполита, Українська Революція, дипломатія.

Lidiia BILICHENKO,
orcid.org/0000-0001-5547-9248

Master of History, graduate
Petro Mohyla Black Sea National University
(Mykolaiv, Ukraine) bilichenko.lidia@gmail.com

UKRAINIAN-POLISH RELATIONS IN THE DAYS OF THE UNR DIRECTORATE (1919–1920)

The article highlights Ukrainian–Polish relations during the days of the Directory of the Ukrainian People's Republic and the Ukrainian Revolution during 1919–1920. Special attention is paid to the activities of the Extraordinary Diplomatic Mission of the Ukrainian People's Republic in the Polish-Lithuanian Commonwealth, which was created at the beginning of 1919. Together with the Diplomatic Mission, a military department was also established UNR in Poland, which was directly engaged in lobbying Ukrainian interests in the military ruling circles of the Polish–Lithuanian Commonwealth, in particular the signing of the Ukrainian–Polish armistice and the provision of military aid to the UNR against Bolshevik Russia, which was advancing and occupying Ukrainian territories. As a result, on September 1, 1919, an armistice agreement was signed between the Ukrainian People's Republic and Poland, in which the friendly neutrality of the armies was declared, the demarcation line was defined in Volhynia (Korets–Olevsk–Mozier) and in Halychyna (Zbruch). In the course of the study, it was established that the policy of the Second Polish Republic at the end of 1918–1919 in relation to Ukraine was divided into two directions – policy with the Ukrainian People's Republic and policy with regard

to the Ukrainian People's Republic. Ukrainian–Polish relations at that time include, first of all, the recognition or non-recognition of Ukrainian state entities, the formation of interstate relations with them, and the establishment by Poland of the eastern state border with Ukraine. The fact of the revival of Ukraine as an independent state was treated differently by the Polish political forces, often with opposing points of view. The rights of national minorities and the issue of borders remained an important issue in Ukrainian–Polish relations. The long-awaited political agreement between Poland and the Ukrainian People's Republic was signed on the night of April 22, 1920. Warsaw recognized the independence of Ukraine, and the Directory as the supreme authority of the Ukrainian People's Republic. The Polish–Ukrainian borders were defined: the "pre-separation" territory of the Right Bank was recognized as the UNR until 1772. The government of the UNR was supposed to ensure the national and cultural rights of the Poles, and the government of Poland – the Ukrainians. De facto Ukrainian–Polish relations at the state level ended on July 22, 1920, when Bolshevik troops approached the border of Poland defined in the "Declaration", and its government was forced to turn to the Bolshevik government of Russia with a proposal for negotiations. Negotiations between the Russian and Polish delegations began in Minsk on August 17, 1920, but due to the fact that Poland and the troops of the Ukrainian People's Republic regrouped their forces and were able to repel Bolshevik Russia, there was hope for victory. However, later, due to the fact that the Red Army was never defeated near Warsaw, the Polish side was forced to sign the Treaty of Riga in 1921, which actually authorized the division of Ukrainian lands between Poland and Soviet Russia.

Key words: Ukrainian–Polish relations, Directory of the Ukrainian People's Republic, Commonwealth of Nations, Ukrainian Revolution, diplomacy.

Постановка проблеми. Історію відносин України та Польщі можна умовно розділити на три великі етапи. Перший етап – з кінця XII до кінця XVII ст., коли Польща досягає піку своєї політичної могутності у східноєвропейському регіоні. Другий етап – з XVIII до початку XX ст., коли Україна та Польща знаходилася у складі Російської Імперії, третій етап – з першої чверті XX ст., коли український та польський уряд успішно реалізовували проект Петлюри та Пилсудського щодо незалежності Української Народної Республіки і відновленню української державності. Саме у 1919 р. встановлюється дипломатичні відносини між УНР та Річчю Посполитою, з утворенням Української Надзвичайної Дипломатичної Місії.

Аналіз досліджень. На сьогоднішній момент у вітчизняній історичній науці немає узагальнюючих робіт з даної тематики у консолідованому вигляді, із широкою ретроспективою огляду інформації, в яких розкриваються українсько-польські відносини протягом 1919–1920 рр. Існують лише праці окремих науковців, зокрема серед них можна виділити роботи В. Вериги (Верига, 1998: 523), В. Власенка (Власенко, 2015: 56–64), І. Дацківа (Дацків, 2011: 795–816), Т. Зарецької (Зарецька, 2004: 158–176), В. Кропівцова (Кропівцов, 2022: 37–38), М. Литвина (Литвин, 2014: 20–31), Є Сінкевича (Сінкевич, 2020: 145).

Мета статті – на основі архівних джерел дослідити українсько-польські відносини у добу Директорії УНР протягом 1919–1920 рр.

Виклад основного матеріалу. З утвердженням влади гетьмана Павла Скоропадського в Україні у квітні 1918 р. поступово починають формуватися посольські та консульські представництва в іноземних країнах, в тому числі і в Польщі. 21 червня 1918 р. Рада Міністрів

ухвалила постанову про тимчасове дипломатичне представництво (до часу остаточної ратифікації мирного договору) Української Держави у Польщі (Власенко, 2015: 57–58).

У листопаді 1918 р. через державний переворот владу в Україні захоплює Директорія УНР. Провід УНР та його зовнішньополітичне відомство розглядало сусідню Польщу як свого головного зовнішньополітичного союзника, хоча для врегулювання відносин з нею слід було вирішувати досить складні й неоднозначні проблеми: припинення бойових дій на Холмському й Волинському фронтах улітку 1919 р., приналежності Східної Галичини – території союзної ЗУНР, об'єднання військових зусиль проти радянської Росії та ін. (Дацків, 2011: 798).

На початку 1919 р. українська влада засновує Дипломатичну Місію УНР в Польщі. Разом з Дипломатичною Місією був заснований й військовий відділ (штат військового відділу див. у Табл. 1).

Одразу по прибутті Дипломатичної Місії у Польщу, відбулося засідання членів української Дипломатичної Місії з делегацією уряду Річі Посполитої у Варшаві в залі засідань Міністерства закордонних справ. З українського боку були присутні: міністр Андрій Левицький, перший заступник голови місії Леонід Михайлів, політичний радник Прокіп Понятенко, політичний радник Ржепецький. З польської сторони були присутні: директор східного відділу Міністерства закордонних справ Роман Кноль, радник Чеслав Бабінський, референт Маріян Шумликовський.

На засіданні міністр Андрій Левицький заявив, що: «Від польського уряду залежить тепер чи почнеться в нашій історії ера порозуміння». Натомість, директор східного відділу Міністерства

Штат військового відділу

Назва посади	Кількість осіб	Розмір заробітної плати у гривнях
Голова	1	28500
Ад'ютант	1	11500
Референт	2	31000
Пом. референта	2	27000
Бул.старш.доручень	1	13500
Обер. старш. доручень	4	46000
Начальник канцелярії	1	20250
Секретар	1	11500
Юрисконсульт	1	13500
Лікар	1	13500
Комендант	1	11500
Скарбник	1	11500
Урядовці	2	20500
Перекладач	1	11500
Кур'єр	1	5000

Джерело: ЦДАВО. Ф. 2211. Опис. 1. Спр. 2. Арк. 14

закордонних справ Роман Кноль підкреслив, що: «Слушною річчю є, щоби від нашої військової зажадати для українців видатної допомоги. Припускаємо, що з боку нашої військової не стрінемося з якоюсь неохотою» (ЦДАВО. Ф. 2211. Опис. 1. Спр. 1. Арк. 1-3). Тобто, з цих слів можна зрозуміти, що українська сторона розраховувала на військову поміч Польщі проти більшовицької армії.

Політика Другої Польської Республіки наприкінці 1918–1919 рр. відносно України ділиться на два напрямку – політику з УНР, та політику відносно ЗУНР. Українсько-польські стосунки того часу включають у себе в першу чергу, визнання, чи невизнання українських державних утворень, формування з ними міждержавних стосунків та встановлення Польщею східного державного кордону з Україною. До факту відродження України, як незалежної держави, польські політичні сили ставилися по різному, часто-густо мали протилежні точки зору, наприклад, Народні демократи (Narodowa Demokracja) на чолі з Романом Дмовським ставили за мету розширення території Польща на сході у тому числі і за рахунок українських етнічних та історичних земель, право України над створення власної держави відкидалося повністю. Ставка робилася на союз Польщі з Росією (Зарецька, 2004: 158).

Важливим питанням в українсько-польських відносинах залишалося права національних меншин та справа границь. Міністр Андрій Левицький запропонував як границю польсько-українського кордону на півночі ріку Прип'ять. Радник Понятенко вважав, що питання прав національних меншин дотична поверненню поляків з України в

Польщу. З іншого боку він вважав, що ті права, які надає в Українській Народній Республіці закон про персональну національну автономію забезпечує вповні права і польської меншості (ЦДАВО. Ф. 2211. Опис. 1. Спр. 1. Арк. 4).

На порядку денному стояло й питання перемовин між російськими та польськими урядами стосовно долі українських земель. Депешою Ради Народних Комісарів Російської Республіки Рад висланою 29 січня 1919 р. до уряду Річі Посполитої було запропоновано Річі Посполитої вступити в мирні переговори не тільки від свого, російського уряду, але також і від імені уряду України. На відповідь цьому, Дипломатична Місія Директорії УНР надіслала листа до польського уряду, у якому зазначалося, що: «...З приводу такої пропозиції Українська Дипломатична Місія в Річі Посполитої по уповноваженню уряду Української Народної Республіки має честь урочисто заявити, що:

– єдиним законним урядом України зараз є Українська Народна Республіка, яка була створена українським народом у процесі боротьби за утворення своєї держави;

– уряд Української Народної Республіки згідно з ухвалою Народного Трудового Конгресу, підтвердженою державною нарадою у Кам'янці-Подільському може зложити свою владу тільки перед загально-українськими Установчими Народними Зборами, обраними на підставі загального, рівного, таємного, без різниці національностей і статі, виборчого права;

– в даний момент і аж до скликання законних Установчих Зборів – Верховну владу в Україні обіймає і репрезентує Висока Директорія, на чолі

з головним отаманом військ УНР Симоном Петлюрою, а виконавчу – Кабінет Міністрів на чолі з Ісааком Мазепою;

– всяка інша репрезентація України – не має законних підстав на назву уряду, а коли намагається виступати наче уряд, то являється узурпаційною неправомочною до таких виступів приватною організацією. Згідно з зазначеним, уряд Української Народної Республіки через Українську Дипломатичну Місію в Річі Посполитій має честь повідомити, що він протестує проти намагань Ради Народних Комісарів Російської Радянської Республіки виступати від імені України і остерігає, що всякі умови і забор'язання прийнятні іменем України – ким би то не було, опріч Уряду Української Народної Республіки, цей уряд наперед вважає недійсними і ні до чого Українську Народну Республіку не забор'язуючими.

Зокрема, уряд Української Народної Республіки заявляє, що:

– з Річчю Посполитою Україна в даний момент війни не проводить, а примушена вести війну з Російською Республікою Рад, що намагається окупувати Українську Народну Республіку та, в той чи інший спосіб, проти ясно вираженої волі українського народу, включити Україну в склад Російської Республіки;

– Українська Народна Республіка не могла би визнати обов'язковими для себе наслідки, що походили б через мирні переговори між Російською Республікою Рад та тими державами, які повстали на руїнах колишньої Російської імперії» (ЦДАВО. Ф. 2211. Опис. 1. Спр. 1. Арк. 12).

1 вересня 1919 р. між УНР і Польщею підписано угоду про перемир'я, в якій декларовано дружню нейтральність армій, визначено лінію розмежування на Волині (Корець–Олевськ–Мозер) та в Галичині (р. Збруч). І лише коли закінчилася дев'ятимісячна українсько-польська війна, польська армія за згодою уряду УНР у листопаді–грудні 1919 р. зайняла Кам'янець, район Мирополя–Любара, згодом Проскурова; тоді ж інтернувала близько 8 тис. хворих, поранених і деморалізованих вояків Армії УНР. Нарешті 2 грудня 1919 р. підписано декларацію Української дипломатичної місії у Варшаві про головні принципи відносин УНР із Польщею.

Згідно з цим документом Наддніпрянська армія мала забезпечуватися матеріально-технічною допомогою, звільнялися українські військовополонені й інтерновані, дозволявся транзит до України через польську територію грошових знаків, озброєння й обладнання. Ю. Пілсудський

давав також згоду на формування українських збройних сил, резерви для яких можна було віднайти в польських таборах для інтернованих – у Пікуличах під Перемишлем, Ланцуті, Бересті Литовському й ін. (Литвин, 2014: 23).

Станом на осінь 1919 р. ситуація через революційні події в Україні загострилася. Так, у жовтні 1919 р. денікінське командування оголосило на Київщині мобілізацію селян, які явившись повстали проти білогвардійців і приєдналися до повстанського корпусу отмана Зеленого.

На Волині і на Холмщині, поляки з приходом туди польських військ почали заводити польські порядки. Найперше закривали усі українські державні і громадські установи і замість них вводили польські магістрати – уряди виключно з польськими урядовцями і польською урядовою мовою. По повітах призначали польських комісарів виключно з польських поміщиків, або з управителів маєтків польських магнатів. По містах формували міліцію теж виключно з поляків. По селах було наказано негайно зробити перевибори старост і вибрати нових, які називалися війтами. Українським попам не дозволяли відправляти служби. В маєтку Сосновиці, де діяли церква і костел, польська духовна місія перетягнула на латинський обряд до 60 осіб.

Військове положення теж було надскладне. В бою під Монастирцем, 1 жовтня 1919 р. денікінці добили всіх українських полонених, захоплених на полі бою. Робили це на очах селян, котрі носили поранених питну воду. Всіх потрапивших до полону рубали шаблями на шматки. Так, порубали 15 українських козаків, котрі через брак патронів мусли здатися у полон (ЦДАВО. Ф. 2211. Опис. 1. Спр. 3. Арк. 3).

Однак, не дивлячись на людські втрати, військова перевага на той час, була на стороні сил Директорії УНР. Так, 24 жовтня 1919 р. українські частини зайняли с. Кантоліно, м. Оратова м. Животів (ЦДАВО. Ф. 2211. Опис. 1. Спр. 3. Арк. 8).

Незважаючи на війну, голова Ради Народних Міністрів Ісаак Мазепа заявив, що праця Кабінету Міністрів опирається на глибокій вірі в успіх української боротьби на власні народні сили. Уряд йшов по лінії зміцнення внутрішнього становища України і встановленню реальних зносин з найближчими сусідами з метою прискорення визнання європейськими державами самостійності України. Так, з Польщею був заключений економічний договір на підставах товарообміну у 900 000 000 гривень (ЦДАВО. Ф. 2211. Опис. 1. Спр. 3. Арк. 22).

Також, Українська Дипломатична Місія надіслала до Високого Уряду Річі Посполитої листа, у якому зазначалося, що: «Від імені Уряду Української Народної Республіки, Українська Дипломатична Місія в Річі Посполитої заявляє наступне:

Український народ, протягом цілого ряду віків боровся за своє право на вільне національне життя, боронив політичну незалежність і самостійність утвореної ним держави.

На протязі цих років були і історичні моменти, коли під впливом складних економічно-соціальних причин, український народ часово губив свою незалежність та самостійність, але ніколи, як то свідчить його багатовікова історія, від тої незалежності та самостійності не зрікався.

Кожен раз, по довгих роках політичного поневолення, живі народні сили здійснювали боротьбу за національне визволення, і сини своєю кров'ю спокутували політичні гріхи батьків, та розбивали огидні кайдани неволі.

От і тепер, разом з іншими поневоленими народами бувшої Російської імперії, український народ повстав проти московського поневолення. Коли спільними зусиллями тих народів розвалились гнілі стіни «московської тюрми народів» – перший український парламент – Центральна Рада, в перший рік свого існування, одмежовувався від бувшої Росії і проголосив Україну самостійною і незалежною Народною Республікою.

Згідно з цим Український Уряд декларує:

– що територія Української Народної Республіки має бути встановлена в таких кордонах: починаючи від Чорного моря по Дністру і від Дністра, між Польщею і Україною по річці Збруч. Кордон Української Народної Республіки на території бувшої Російської імперії має пройти на західно-північній Волині і остаточне рішення цього кордону має вирішуватися на Паризькій мирній конференції;

– національно-культурні права, які уряд Української Народної Республіки забезпечує на території України громадянам польської національності, повинні бути надані в межах Річі Посполитої також громадянам української національності» (ЦДАВО. Ф. 2211. Опис. 1. Спр. 3. Арк. 36).

У січні 1920 р. при Надзвичайній Дипломатичній Місії УНР в Польщі було засновано Бюро преси. В загальних рисах воно виконувало наступну роботу: реферувало польську, французьку і англійську пресу, причому реферати польської преси розсилалися до українських місій за кордоном, а реферати французької і англійської преси до осіб, котрі в той чи інший окрес часу проводили політичну акцію у Варшаві, а також

до всіх керуючих загальною політикою установ при центральному урядові. Крім того Бюро преси було в стислому контакті з місцевою пресою, яка ніколи не відмовляла у розміщенні свого матеріалу Бюро преси. Особливо тісний контакт був з газетами «Кур'єр Польські», «Народ», «Робітник», «Нова Реформа» і «Гонець Краковські» (ЦДАВО. Ф. 2211. Опис. 1. Спр. 1. Арк. 14).

Довгоочікувана політична угода між Польщею та УНР була підписана проти ночі 22 квітня 1920 р. Варшава визнавала незалежність України, а Директорію – верховною владою УНР. Визначено польсько-українські кордони: за УНР визнавалася «передзаборова» територія Правобережжя в межах до 1772 р. Уряд УНР мав забезпечити національно-культурні права поляків, а уряд Польщі – українців (Литвин, 2014: 24–25).

Однак, 22 липня 1920 р., коли більшовицькі війська підійшли до визначеного у «Декларації» кордону Польщі, її уряд був змушений звернутися до більшовицького уряду Росії з пропозицією про переговори. Делегація Польщі, очолювана В. Врублевським, зустрілася 1 серпня в Барановичах із представниками командування Червоної армії. Однак відсутність повноважень для ведення переговорів у польської і радянської делегації призвели до їх зриву. Уряд Польщі 7 серпня знову заявив про готовність послати своїх представників у Мінськ для ведення водночас переговорів про попередні умови і про перемир'я. Польська делегація у складі Я. Домбського, М. Барлицького, С. Грабського, В. Керніка, Л. Вашкевича, Є. Ольшовського та генерала П. Лістовського 14 серпня виїхала до Мінська. Водночас почався контрнаступ польських військ. Керівники Польщі були переконані, що вони тепер зможуть нав'язати більшовицькій Росії вигідні умови миру.

Переговори між російською і польською делегаціями почалися у Мінську 17 серпня. Білоруська РСР свої повноваження на переговорах передала делегації РСФФР. РСФФР і УСРР визнавали незалежність Польщі і підтверджували безумовне право польського народу на встановлення форми державної влади, відмовлялися від контрибуцій і робили на користь Польщі територіальні поступки у районі Білостоку і Холма. Користуючись сприятливими обставинами, російська сторона висунула умови миру, які загрожували суверенітету Польщі. Так, чисельність польської армії повинна була скоротитися до 50 тисяч чоловік, надлишок зброї треба було передати більшовицькій Росії. До Польщі заборонявся ввіз військового спорядження, військова промисловість підлягала конверсії, Росії передавалася

залізниця Білосток-Граєво. Однак незабаром стратегічна обстановка на польсько-більшовицькому фронті змінилася. Польські й українські війська перегрупували свої сили і не тільки зупинили наступ Червоної армії, але й завдали їй ряд нищівних поразок, знову захопили Західну Україну і Західну Білорусію. За таких умов польська делегація заявила про неприйнятність російських вимог. Переговори були припинені.

Переможний наступ польських військ очинив надію уряду УНР на успішне завершення боротьби з більшовиками. Однак цим сподіванням не судилося здійснитися. Польське керівництво все більше переконувалося в тому, що, взявши на себе непосильне завдання, воно привело державу до межі національної катастрофи. Червона армія, зазнавши поразки під Варшавою, розгромленою не була. Й це привело до нових переговорів й підписання Ризького договору 1921 р. (Кропівцов: 37–38).

Однак, не дивлячись на поразку військ УНР та підписання Ризького договору, Міністерство Закордонних Справ та Надзвичайна дипломатична Місія в Польщі продовжила функціонувати. Так, у листопаді 1921 р. Дипломатична Місія повідомляла міністерству, що: «...в приватній розмові з представником Міністерства Внутрішніх Справ Річі Посполитої вияснилося що розпорядження польської влади відносно емігрантів, прибувших до Польщі після 12 жовтня 1920 р. викликано було прибуттям великої кількості осіб, присутність яких на терені Польщі не була бажаною (до прикладу осіб єврейського походження).

Що ж до того невеликого відсотку, який уявляє в себе емігранти «українці» – Міністерство вважає можливим признати за них права, якими користуються прибувши до 12 жовтня 1920 р., в виконання чого належить лише зложити списки таких українських емігрантів, після чого Центральний Український Комітет вживе заходи перед Мініс-

терством Внутрішніх Справ Річі Посполитої про признання за ними прав» (ЦДАВО. Ф. 2211. Опис. 1. Спр. 3. Арк. 52).

Висновки. Таким чином, у листопаді 1918 р. через державний переворот владу в Україні захоплює Директорія УНР. Провід УНР та його зовнішньополітичне відомство розглядало сусідню Польщу як свого головного зовнішньополітичного союзника, хоча для врегулювання відносин з нею слід було вирішувати досить складні й неоднозначні проблеми: припинення бойових дій на Холмському й Волинському фронтах улітку 1919 р., приналежності Східної Галичини – території союзної ЗУНР, об'єднання військових зусиль проти радянської Росії та ін. На початку 1919 р. українська влада засновує Дипломатичну місію УНР в Польщі. Разом з Дипломатичною Місією був заснований й військовий відділ. Насамперед, українсько-польські стосунки того часу включають у себе в першу чергу, визнання, чи невизнання українських державних утворень, формування з ними міждержавних стосунків та встановлення Польщею східного державного кордону з Україною. Також на порядку денному стояло й питання військової допомоги Польщі Україні у боротьбі проти більшовиків. Важливим завданням було й вирішення надання прав етнічним українським та польським меншинам як на території України (до 190 р.) так і на території Польщі. 1 вересня 1919 р. між УНР і Польщею підписано угоду про перемир'я, в якій декларовано дружну нейтральність армій, визначено лінію розмежування на Волині (Корець–Олевськ–Мозер) та в Галичині (р. Збруч). 22 квітня 1920 р. Варшава визнавала незалежність України, а Директорію – верховною владою УНР. Визначено польсько-українські кордони: за УНР визнавалася «передзаборова» територія Правобережжя в межах до 1772 р. Уряд УНР мав забезпечити національно-культурні права поляків, а уряд Польщі – українців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Верига В. Визвольні змагання в Україні : 1913–1923 : у 2 т. Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1998. Т. 1. 523 с.
2. Власенко В., Сапсай О. Склад і структура надзвичайної дипломатичної місії УНР в Румунії. *Суспільно-політичні процеси на українських землях: історія, проблеми, перспективи* : збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Суми, 17 квітня 2015 р.: у 2-х ч./ Ред.кол.: В.М. Власенко, С.І. Дегтярьов, С.М. Король та ін. Суми: СумДУ. 2015. Ч.1. С. 56–64.
3. Дацків І. Українсько-польські взаємини 1919-1920 рр. : роль дипломатії УНР. *Україна дипломатична* : наук. щорічник. 2011. Вип. 12. С. 795–816.
4. Зарецька Т. Політика другої Польської республіки щодо Східної Галичини та позиція Ю. Пілсудського (кінець 1918–1919 рр.). *Проблеми історії України: факти, судження, пошуки: Міжвід. зб. наук. пр.* 2004. Вип. 11. С. 158–176.
5. Кропівцов В. Українсько-польські відносини в період національно-визвольних змагань наприкінці 1919 – початку 1920 років. Харків: ДБТУ. 2022. С. 37–38.
6. Литвин М. Польсько-українсько-російська війна 1920 року. *Україна-Польща: історична спадщина і суспільна свідомість*. 2014. С. 20–31.

7. Сінкевич Є. Українсько-польські відносини (1918-2020) : Навчальний посібник. Вид. 3, виправлене і доповнене. Черкаси : Вид-во ЧНУ ім.Б.Хмельницького, 2020. 145 с.
8. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. Ф – 2211. Оп. 1. Спр. 1.
9. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. Ф – 2211. Оп. 1. Спр. 2.
10. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. Ф – 2211. Оп. 1. Спр. 3.

REFERENCES

1. Veryha V. (1998) Vyzvolni zmahannia v Ukraini : 1913–1923 : u 2 t. [Liberation competitions in Ukraine: 1913–1923: in 2 volumes.] Lviv : In-t ukrainoznavstva im. I. Krypiakevycha NAN Ukrainy. T. 1. 523 p. [in Ukrainian]
2. Vlasenko V., Sapsai O. (2015) Sklad i struktura nadzvychainoi dyplomatychnoi misii UNR v Rumunii [Composition and structure of the UNR emergency diplomatic mission in Romania]. Suspilno-politychni protsesy na ukraïnskykh zemliakh: istoriia, problemy, perspektyvy: zbirnyk materialiv III Vseukraïnskoi naukovo-praktychnoi konferentsii, m. Sumy, 17 kvitnia 2015 r.: u 2-kh ch./ Red.kol.: V.M. Vlasenko, S.I. Dehtiarov, S.M. Korol ta in. Sumy: SumDU. Ch.1. pp. 56–64. [in Ukrainian]
3. Datskiv I. (2011) Ukraïnsko-polski vzaiemny 1919-1920 rr. : rol dyplomatii UNR [Ukrainian-Polish relations in 1919-1920: the role of UNR diplomacy]. Ukraina dyplomatychna : nauk. shchorichnyk. Vyp. 12. pp. 795–816. [in Ukrainian]
4. Zaretska T. (2004) Polityka druhoi Polskoi respubliky shchodo Skhidnoi Halychyny ta pozytsiia Yu. Pilsudskoho (kinets 1918–1919 rr.) [The policy of the Second Polish Republic regarding Eastern Galicia and the position of Yu. Pilsudski (end of 1918-1919)]. Problemy istorii Ukrainy: fakty, sudzhennia, poshuky: Mizhvid. zb. nauk. pr. Vyp. 11. pp. 158–176. [in Ukrainian]
5. Kropivtsov V. (2022) Ukraïnsko-polski vidnosyny v period natsionalno-vyzvolnykh zmahan naprykintsi 1919 – pochatku 1920 rokiv [Ukrainian-Polish relations during the period of national liberation struggles at the end of 1919 – the beginning of 1920]. Kharkiv: DBTU. pp. 37–38. [in Ukrainian]
6. Lytvyn M. (2014) Polsko-ukraïnsko-rosiiska viina 1920 roku [Polish-Ukrainian-Russian war of 1920]. Ukraina-Polshcha: istorychna spadshchyna i suspilna svidomist. pp. 20–31. [in Ukrainian]
7. Sinkevych Ye. (2020) Ukraïnsko-polski vidnosyny (1918–2020) : Navchalnyi posibnyk [Ukrainian-Polish relations (1918–2020): Study guide]. Vyd. 3, vypravlene i dopovnene. Cherkasy : Vyd-vo ChNU im.B.Khmelnyskoho. 145 p. [in Ukrainian]
8. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy [Central State Archive of the Higher Authorities and Administration of Ukraine]. F – 2211. Op. 1. Spr. 1. [in Ukrainian]
9. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy [Central State Archive of the Higher Authorities and Administration of Ukraine]. F – 2211. Op. 1. Spr. 2. [in Ukrainian]
10. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy [Central State Archive of the Higher Authorities and Administration of Ukraine]. F – 2211. Op. 1. Spr. 3. [in Ukrainian]